

ARATÓ GYÖRGY
Marin Georgiev

Az utóbbi évtizedek bolgár irodalmának kiemelkedő alakja Marin Georgiev költő, esszéista és szerkesztő (1946), aki életművének jelentős részét szentelte a magyar irodalomnak, a bolgár–magyar kulturális kapcsolatoknak.

Több mint húsz kötete jelent meg, de híressé-hírhedetté az a könyve tette, amely a rendszerváltozással megnyílt levéltárak anyagát felhasználva a kommunista Nikola Vapcarov költő hamis mítoszát rombolta le (*Harmadik kivégzés*, 1993). A Bolgár Írószövetség hetilapját 1990 után ő formálta rendszerváltoztató fórummá, s tizenhárom évig erős ellenszélben is úgy megtartotta, hogy a politika kelet-nyugati hintázása során ez a lap végig kitartott a nemzeti önállóság igénye és a nyugatos szellem mellett. Ebben a tájékozódásban volt segítségére a nyolcvanas évek elejétől megismert Magyarország

példája. Akkoriban virágoztak irodalmi kapcsolataink, s Georgiev Nikolaj Kancsevvel, Ivan Canevvel együtt személyesen ismerkedhetett magyar kortársaival – közülük Kiss Benedekhez, Rózsa Endréhez, Utassy Józsefhez nemcsak a kölcsönös fordítások munkája, hanem barátság is fűzte. Ennek is szerepe lehet abban, hogy Magyarországot az elérhető Európának, a magyar kultúrát a legyőzetésben is győztes erkölcs és szellem példajaként ismerte meg, s máig annak tekinti. Hetilapja, a *Literaturen* forum másfél évtizeden át rendszeresen közölt klasszikus és mai magyar költőket, kritikákat, ismertetéseket a magyar kultúráról.

A meghatározó falusi élmények, a hagyományos világ szétesésének korszerű kifejezése a hatvanas-hetvenes évek bolgár íróit is foglalkoztatta. Marin Georgiev verseiben a falu, a természet az egyetemes társadalmi és erkölcsi eszmélkedés tárgyiasításának anyaga, s a lelki mozzanatok önála olyan metafizikus halálfélelemnek alárendelve jelennek meg, amely nemzedékek tapasztalatában gyökerezik. Költészetét egyes kritikusok néplélektaninak tartják, ezért Botev, Ja-

vorov, Furnadzisiev és Jovkov művészetével kötik össze, a metafizikai vonások miatt pedig Dalcsevval és Alipievvel rokonítják.

Georgievet a kilencvenes években a kiváló bulgárista, Juhász Péter ismertette meg földije, Sinka István verseivel. E találkozásból néhány év alatt remek fordításkötet született, amelynek legjobb darabjai az eredeti művek színvonalát is eléri. A szófiai magyar intézet igazgatójaként ezért gondoltam úgy, hogy fölkerem Marint egy olyan antológia összeállítására, amely a magyar költészet számára legkedvesebb fordításait tartalmazza. Nem csatlódtam: az *Egyedül a mindenségben – az én magyar költészetem* (2006) az igencsak változatos színvonalú bolgár fordítások tömegéből kiemelkedő, maradandó értékek egyéni válogatását nyújtja.

Bár Georgiev költőként indult, s nálunk így is ismerik, sokan esszéista-prózaírói tehetségét tartják nagyra, mert immár több kötetet megtöltő portréiban, visszaemlékezéseiben az utóbbi negyven év bolgár világát olyan éles fényben mutatja fel, mint talán senki más.

Nem elemző alkat, hanem született művész: egy-egy pillantással embereket, helyzeteket úgy képes fölmérni, mint a legnagyobbak – az ábrázolásban pedig szükséztől, pontos, önmagával is kíméletlen. Szerencse, hogy ez az író a sajátosan patriarchális bolgár viszonyok között hosszú évekig az országos politika határvidékein mozoghatott: prózája nemcsak egy nálunk alig ismert közeli ország viszonyait, hanem önmagunkat, magyarokat is segít megérteni.

Marin Georgiev legutóbb magyar élményeiről, klasszikusainkkal kötött irodalmi, és nemzedéktársaival született személyes ismeretségéről valló legújabb könyvének bemutatóján, idén májusban járt Magyarországon (*Eljegyezve egy életre – Az én magyar Európám*, 2016). Régi szokásunk szerint ezúttal is megmutattam neki valamit a magyar vidékből. A nekem kedves Dunántúlra mentünk, s Nagy László szülőházában is eltöltöttünk néhány órát. Nem sejtettem, hogy ebből az élményből vers születik – olyan mű, amely Iszkáz nevét immár a bolgár irodalomba is bevészte.